

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»**

на тему: «Кредитна діяльність комерційного банку»

Виконавець:

студентка факультету фінансів та
банківської справи

Стогнійчук Катерина Олексіївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Сирчин Олександр Леонідович _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан вітчизняної банківської системи характеризується наявністю в портфелях окремих банків великої частки простроченої заборгованості. Тому сьогодні значна увага повинна концентруватися саме на аналізі та оцінці ефективності кредитного портфеля з метою пошуку шляхів досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю. Від структури та якості кредитного портфеля банку значною мірою залежить його стабільність, репутація й фінансовий успіх. Звідси об'єктивно виникає низка завдань з підвищення ефективності кредитного портфеля, що забезпечить компроміс дохідності, ліквідності та прийнятності для банку кредитного ризику.

Проблема кредитування була об'єктом аналізу у роботах таких відомих зарубіжних економістів, як Б. Едвардс, Ж. Матук, Е. Рід, П. Роуз, М. Шульте, К.Д. Якоб та ін. Проблемам кредитування вітчизняної економіки присвятили увагу багато вітчизняних науковців, зокрема: О.В. Васюренко, О.В. Дзюблюк, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, Л.В. Кузнєцова, О.В. Пернарівський, М.І. Савлук, Н.Ф. Єфремова, О.В. Золотарьова, В.С. Окрема, О.О. Дутченко, Л.Н. Рябініна, та ін. В роботах зазначених авторів проведено аналіз таких суттєвих елементів теорії кредиту, як сутність кредиту, класифікація форм та видів кредиту, система банківського кредитування, техніка банківського споживчого кредитування, пасивні і активні операції кредитних спілок й інших вагомих елементів механізму кредитування населення на споживчі потреби. Однак, питання прибутковості кредитних операцій комерційних банків та, власне, вартості кредитів для позичальників в українській економічній літературі приділяється мало уваги. Таким чином, необхідність дослідження прибутковості кредитних операцій банків в Україні зумовлена важливістю розробки дієвих механізмів та стимулів.

Метою роботи є аналіз динаміки та ефективності кредитної діяльності комерційних банків України, а також проведення комплексного дослідження особливостей формування вартості та прибутковості банківського кредитування в країні, і на цій основі розробка теоретикопрактичних рекомендацій щодо здешевлення вартості кредитних продуктів для позичальників із збереженням позитивної маржі прибутковості кредитних операцій вітчизняних комерційних банків.

Для досягнення зазначеної мети в роботі було поставлено такі завдання:

- 1) обґрунтувати економічну сутність банківського кредитування та видів кредитних операцій;
- 2) проаналізувати законодавчу базу і можливості регулювання банківського кредитування;
- 3) проаналізувати структуру та динаміку кредитного портфелю банків України;
- 4) проаналізувати динаміку та ефективність кредитної діяльності ПАТ «Банк Восток»
- 5) оцінити світовий досвід управління кредитним ризиком;
- 6) обґрунтувати шляхи вдосконалення кредитної діяльності комерційного банку в сучасних умовах.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є: розглянути теоретичні основи формування кредитного портфеля банку; оцінити динаміку та ефективність кредитних портфелів банків України; обґрунтувати напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банків України.

Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банків в Україні у сучасних умовах трансформаційних процесів економіки.

Предмет дослідження – динаміка та ефективність кредитного портфеля банків України.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів наукового пізнання, комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: узагальнення, діалектичний, аналітичний, економіко-статистичні методи.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють діяльність банківської системи України, нормативні акти та статистичні дані Національного банку України, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалаврів складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (66 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Основний зміст викладено на 80 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні Основи Кредитної Діяльності Комерційного Банку**» було встановлено, що у сучасних вчених відсутня єдина думка щодо елементів системи банківського кредитування. Однак на наш погляд, найбільш вдале визначення поняття банківського кредитування дають вчені-економісти А.М. Подерьогін, М.Д. Білик М.Д. та Л.Д. Буряк, які під банківським кредитом розуміють економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу надання коштів банком підприємству на умовах строковості, платності, повернення, матеріального забезпечення, цільової спрямованості.

На основі налізу підходів до визначення банківського кредитування, можемо виділити його ключові напрямки впливу на економіку держави, а саме: 1) забезпечення рівноваги ринкових структур економіки на конкурентних засадах; 2) сприяння розвитку соціально-економічного та інвестиційного клімату країни; 3) стабілізація ринкових процесів та допомога у подоланні кризових явищ в економіці.

Кредитування суб'єктів економіки комерційні банки здійснюють шляхом проведення кредитних операцій, що являють собою форму активних операцій при якій ресурси банку передаються в тимчасове користування позичальнику на таких принципах поверненості, забезпеченості, терміновості, платності та цільового використання.

Взаємодія кредиту з економічним ростом визначається його кількісною характеристикою в створенні суспільного продукту за допомогою впливу на показники попиту і пропозиції в економіці.

Одним із головних завдань щодо розвитку банківського кредитування залишається створення законодавчої бази, яка б відповідала прогресивним

міжнародним стандартам і враховувала позитивний досвід запровадження відповідного законодавства в інших країнах.

Законами що регулюють даний вид кредитування є: Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 Закон України «Про національний банк України», Закон України «Про споживче кредитування», Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Постанова НБУ №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

У другому розділі **«Аналіз Формування Кредитного Портфелю Банківськими Установами України»** проаналізувавши діяльність банківської системи, зокрема активи БСУ можна відмітити, що протягом періоду 2016-2019 рр. активи БСУ почали значно збільшуватись, а з ними й кількість виданих кредитів, це говорить про те, що на фінансовому ринку залишаються сильні банки, які примножують свої активи.

За аналізований період відбулось зменшення кредитного портфелю, дане зменшення можна пов'язати з наслідками кризових процесів у вітчизняній економіці країни та світу та зменшенням кількості банків. За 2018-2019 рр. кредитний портфель збільшувався, що говорить про те, що на ринку залишаються банки, які збільшують кількість активних операцій.

Проблемні кредити можуть негативно вплинути на платоспроможність банку, внаслідок зростання кредитного та інших похідних ризиків. Тому важливого значення набуває підвищення ефективності управління проблемними кредитами, яке у свою чергу, неможливо здійснити без чіткого розуміння сутності проблемного кредиту.

На протязі всього аналізованого періоду ПАТ «Банк Восток» нарощує обсяги ресурсів. структура фінансових ресурсів банку є нерациональною, протягом аналізованого періоду, тому що частка зобов'язань банку складає >90%, що свідчить про агресивну політику банку.

Кредитна активність банку нижче, ніж кредитна активність БСУ. Інакше кажучи, банк проводить більш консервативну кредитну політику, ніж в середньому по БСУ.

Обсяг кредитного портфеля з початку аналізованого періоду мав тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення обсягів кредитної діяльності, ступеня її ризикованості і агресивності. Частка резервів під знецінення кредитів збільшилася на, що свідчить про збільшення ризикованості портфелю. Слід зазначити, що банк зорієнтований на кредитування корпоративного сектору.

Важливим аспектом оцінки кредитоспроможності позичальника виступає високий рівень професіоналізму банківських працівників, які повинні виробляти правильну оцінку потенційного позичальника і точно інтерпретувати одержувані результати при прийнятті рішення про видачу кредиту. Тільки сукупність професіоналізму співробітників банку і сучасних технологій оцінки кредитоспроможності фізичних осіб здатні зробити результат оцінки максимально ефективним.

У третьому розділі «**Напрями удосконалення кредитної діяльності комерційних банків в сучасних умовах**» визначено, що зарубіжні банки для оцінки кредитного ризику використовують спеціальні методики кредитного рейтингу, що становлять сукупність параметрів кредитоспроможності позичальника. Для них характерна комплексність і порівнянність усієї сукупності факторів кредитного ризику. Англійські клірингові банки здійснюють оцінку потенційного ризику неплатежу по кредиту із використанням методик «PARSEL» і «CAMPARI».

Яскравим проявом процесу диверсифікації кредитного ризику є розвиток у світовій практиці консорціумного кредитування, при якому кредиторами виступають декілька банків учасників консорціуму. Для проведення спільного фінансування банки можуть укладати угоди про консорціумне кредитування. У межах такого об'єднання ризик, пов'язаний з довгостроковим кредитуванням, розподіляється між учасниками, що дозволяє банкам-членам підтримувати свої ліквідні резерви на більш низькому рівні.

Таким чином, використання в українських банках зарубіжного досвіду вдосконалення управління кредитним ризиком має тривати шляхом створення комплексного механізму управління кредитними ризиками, дія якого полягає в страхуванні від імовірних, небажаних відхилень фактичних результатів від прогнозованих за допомогою фінансових інструментів, котрі застосовують у світовій практиці. На нашу думку, в Україні має бути створено незалежні надійні рейтингові агентства або системи кредитних бюро, які вже давно діють за кордоном, і ефективність яких доведена.

Управління кредитним портфелем, як процес, складається із п'яти послідовних етапів: вибору кредитної політики; аналізу ринку кредитів; формування кредитного портфеля; перегляду кредитного портфеля; оцінки ефективності кредитного портфеля.

Кредитна стратегія, як складова кредитної політики банку, формує межі, в яких повинні бути реалізовані всі майбутні управлінські рішення. Для розробки ефективної кредитної стратегії необхідно використовувати різноманітні наукові і практично обґрунтовані підходи, які дозволяють враховувати основні і другорядні, внутрішні і зовнішні фактори.

Подальший розвиток кредитування в Україні повинен бути заснований на використанні кращих практик у сфері оцінки кредитоспроможності позичальників, законодавче врегулювання відносин між суб'єктами кредитного процесу, зокрема між колекторами та боржниками, стимулювання позичальників до підвищення свого кредитного рейтингу, підвищення рівня фінансової грамотності населення та довіри до банківської системи.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження підходів до визначення сутності поняття "банківське кредитування", на наш погляд, найбільш вдалим визначенням поняття банківського кредитування є: економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу надання коштів банком підприємству на умовах строковості, платності, повернення, матеріального забезпечення, цільової спрямованості.

На основі аналізу підходів до визначення банківського кредитування, можемо виділити його ключові напрямки впливу на економіку держави, а саме: забезпечення рівноваги ринкових структур економіки на конкурентних засадах; сприяння розвитку соціально-економічного та інвестиційного клімату країни; стабілізація ринкових процесів та допомога у подоланні кризових явищ в економіці.

Кредитування суб'єктів економіки комерційні банки здійснюють шляхом проведення кредитних операцій, що являють собою форму активних операцій при якій ресурси банку передаються в тимчасове користування позичальнику на таких принципах поверненості, забезпеченості, терміновості, платності та цільового використання.

Проаналізувавши діяльність банківської системи, зокрема активи БСУ можна відмітити, що протягом періоду 2016-2019 рр. активи БСУ почали значно збільшуватись, а з ними й кількість виданих кредитів, це говорить про те, що на фінансовому ринку залишаються сильні банки, які примножують свої активи.

За аналізований період відбулось зменшення кредитного портфелю, дане зменшення можна пов'язати з наслідками кризових процесів у вітчизняній економіці країни та світу та зменшенням кількості банків. За 2018-2019 рр. кредитний портфель збільшувався, що говорить про те, що на ринку залишаються банки, які збільшують кількість активних операцій.

На протязі всього аналізованого періоду ПАТ «Банк Восток» нарощує обсяги ресурсів. структура фінансових ресурсів банку є нераціональною, протягом аналізованого періоду, тому що частка зобов'язань банку складає >90%, що свідчить про агресивну політику банку. Кредитна активність банку нижче, ніж кредитна активність БСУ. Інакше кажучи, банк проводить більш консервативну кредитну політику, ніж в середньому по БСУ. Обсяг кредитного портфеля з початку аналізованого періоду мав тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення обсягів кредитної діяльності, ступеня її ризикованості і агресивності.

Одним із головних завдань щодо розвитку банківського кредитування залишається створення законодавчої бази, яка б відповідала прогресивним міжнародним стандартам і враховувала позитивний досвід запровадження відповідного законодавства в інших країнах. Законами що регулюють даний вид кредитування є: Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 року Закон України «Про національний банк України», Закон України «Про споживче кредитування»,

Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Постанова НБУ №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

Аналіз зарубіжного досвіду розв'язання проблем недоброякісних кредитів комерційних банків свідчить, що усунення сумнівної заборгованості з балансів комерційних банків - справа складна і потребує виважених підходів. До того ж, досвід ряду країн із перехідною економікою (Чехія, Угорщина, Польща), що спромоглися суттєво зменшити обсяги безнадійної заборгованості у

банківському секторі, доводить, що ефективна практична реалізація програм із поліпшення якості кредитних вкладень банків відбувалася за значної державної підтримки.

Ефективність кредитного портфеля банку може бути досягнуте шляхом результативного управління ним. Для цього банкам необхідно розробляти кредитну політику, яка буде спрямована на мінімізацію рівня ризику над можливою прибутковістю кредитної операції. Цьому сприятиме покращення інформаційного забезпечення у процесі оцінки кредитоспроможності позичальників за рахунок чого знизиться рівень ризиків кредитування і кредитного портфеля банків в цілому.

Надання кредитних послуг супроводжується значними ризиками, що підлягають жорсткому контролю та оптимізації з метою запобігання появи негативних наслідків від їх реалізації. Слід відмітити, що ефективність управління кредитним портфелем банку залежить від системності, адекватності способів оцінки кредитного ризику, методів контролю за ним та своєчасності системи реагування з боку банків та регулятора. Банки повинні прагнути самостійно створювати комплексну систему ризик-менеджменту, яка забезпечувала б надійний процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику з метою його мінімізації на всіх етапах кредитного процесу.

Використання в українських банках зарубіжного досвіду вдосконалення управління кредитним ризиком має тривати шляхом створення комплексного механізму управління кредитними ризиками, дія якого полягає в страхуванні від імовірних, небажаних відхилень фактичних результатів від прогнозованих за допомогою фінансових інструментів, котрі застосовують у світовій практиці. На нашу думку, в Україні має бути створено незалежні надійні рейтингові агентства або системи кредитних бюро, які вже давно діють за кордоном, і ефективність яких доведена.

АНОТАЦІЯ

Стогнійчук К.О. «Кредитна діяльність комерційного банку» (на прикладі ПАТ «БАНК ВОСТОК»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит за освітньою програмою «Банківська справа». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів.

Об'єктом дослідження є діяльність банків у сфері кредитування в Україні в сучасних умовах. Відповідно предмет дослідження – науково-практичні підходи дослідження оцінки кредитної діяльності банків України.

У роботі розглядається загальні підходи до оцінки кредитної діяльності банків: розглянуто теоретичні основи даної діяльності, проаналізовано формування кредитного портфелю банківськими установами України, а також динаміку, структуру та дохідність кредитного портфелю як взагалі по банківській системі, так і по окремому банку.

Проаналізовано світовий досвід управління кредитним ризиком та запропоновано методики щодо їх мінімізації.

Були запропоновані пропозиції щодо оптимізації кредитної діяльності комерційного банку.

Ключові слова: оцінка, банк, кредитний портфель, ризик, кредитна діяльність, аналіз.

ANNOTATION

Stogniychuk K. "Credit activity of a commercial bank" (based on PJSC "BANK VOSTOK").

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 6.030508 «Finance and credit» for the educational program «Banking». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The thesis consists of three chapters. The object of research is activity of banks in sphere of crediting in Ukraine in current conditions. Accordingly, the subject of the research – scientific-practical approaches of researching the assessment of bank's lending.

The thesis under consideration concerned with the general approaches to the evaluation of the lend activities of banks: considered theoretical aspects of evaluation of this activity, analyzed the formation of a loan portfolio by banking institutions of Ukraine and dynamics, structure and profitability of the banking system's and private Bank's loan portfolio.

The world experience in credit risk management has been analyzed and methods for minimizing them are proposed.

Proposals were proposed for optimizing the lending activity of a commercial bank.

Keywords: assessment, Bank, loan portfolio, risk, credit activity, analysis.